

תפיסת המצוינות בזמן המלחמה

סקרי דעת קהל ותלמידי תיכון, 2024

אחרי שנתיים של משבר ומלחמה, רצינו לבדוק האם חלו שינויים בתפיסות הציבור לגבי מצוינות, הצלחה, חלומות וחששות לעתיד. שיערנו שנקודת המבט תעבור תהפוכות, או לכל הפחות תושפע ממצב החירום המתמשך במדינה. לפני המלחמה, הציבור הישראלי ראה בהייטק, בצבא, ברפואה ובמדע כתחומי ההצטיינות של מדינת ישראל. תלמידי התיכון ראו במתמטיקה ובלימודי האנגלית כתחומים שעליהם ללמוד ברצינות כדי להגשים את חלומותיהם בעתיד. תלמידי חמש היחידות נטו להעריך כי הם מסוגלים לאתגר וכי הם נמצאים על מסלול בדרך להצלחה.

לצורך כך, פנינו אל שני מכוני מחקר וסקרים (דיאלוג ו-IPanel) כדי שיערכו שני סקרים, שהתקיימו בחודשים מאי ואוגוסט 2024. הסקר הראשון פנה אל מדגם מייצג של הציבור הישראלי, וחזר על שאלות מסקר קודם שנערך בשנת 2022 לקראת 'שבוע המצוינות הישראלית'. הסקר השני, התקיים בקרב מדגם מייצג של בני נוער בישראל לקראת פתיחת שנת הלימודים תשפ"ה.

ממצאים עיקריים

1. לדעת הישראלים, התחומים שבהם ישראל מצטיינת בשנת 2024 הם: הייטק (80.8%), צבא (67.8%), רפואה (51.2%) ומדע (44.1%). תחומים שבהם ישראל פחות מצטיינת הם בישול (15.1%), מוסיקה (10.4%), ספורט ופוליטיקה (6.5%) וקולנוע (4.9%). ממצאים אלה דומים להפליא לממצאים שהתקבלו בסקר זהה שנערך לרגל 'שבוע המצוינות הישראלית', ערב יום העצמאות 2022.
2. לפי הסקר, מה שמניע אנשים מצוינים בישראל זה הרצון לאתגר את עצמם (68.8%), השאיפה להיות הכי טובים במה שהם עושים (61%) ולפתח יכולות ולבנות את עצמם (59.6%). המוטיבציות הפחות משמעותיות הן: לתת מעצמם לאחרים (34.9%), ליהנות מהדרך (16.1%) ולקבל הכרה ותשומת לב (14.3%).
3. על השאלה "מה החלום שלכם? איך אתם רואים את עצמכם בעוד 10 שנים?" שליש מבני הנוער (32%) השיבו: "הייטקיסט". באופן מפתיע, בנות שואפות להייטק יותר מבנים. התשובות הבאות של בני הנוער הן "רופא" (11%), "קצין בצה"ל" (11%) ו-"אמן או שחקן מפורסם" (9%).
4. על השאלה "מה אתם צריכים ללמוד היום בבית ספר כדי להגשים את החלום שלכם?", התיכונים השיבו: אנגלית (61%) ומתמטיקה (50%). שאר מקצועות הלימוד קיבלו אחוזים נמוכים. התלמידים שרוצים לעבוד בהייטק אמרו שמתמטיקה הוא המקצוע החשוב ביותר עבורם (79%).
5. התיכונים מפרגנים להורים שלהם, ואומרים (84%) שההורים מאוד מעודדים ותומכים בהם בדרך להגשמת החלום שלהם. לעומת זאת, מרבית בני הנוער (71%) סבורים שמערכת החינוך לא ממש מעניקה להם את הכלים להצליח בחיים.
6. באופן מפתיע, רוב התיכונים (83%) מציינים כי הם סבורים שלמלחמה לא תהיה השפעה גדולה על היכולת להגשים את חלומותיהם.